

Mottagare
Regionstyrelsen

Remiss. Arlanda - en viktig port för det svenska välståndet (SOU 2025:67)

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen överlämnar bifogat förslag till yttrande till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Sammanfattning

Regeringen tillsatte den 20 december 2023 en särskild utredare för att identifiera och föreslå åtgärder som på kort och lång sikt kan öka kapaciteten och förbättra tillgängligheten till och från Arlanda flygplats (*dir. 2023:178*). Utredningen pågick under perioden 8 januari 2024 till 31 maj 2025 och har gått under namnet Arlandasamordningen. Utredningen är ute på remiss till den 17 oktober 2025 och Region Gotland svarar både enskilt och inom ramen för Mälardalsrådets storregionala transportpolitiska samarbete *"En Bättre Sits"*.

Arlandasamordningen har haft i uppdrag att föra dialog med berörda aktörer i syfte att identifiera och föreslå åtgärder som kan öka kapaciteten samt förbättra tillgängligheten till och från Arlanda flygplats. Utredningsarbetet har bland annat utgått från de transport-, miljö-, klimat-, närings- och totalförsvarspolitiska målen och perspektiven.

En central del av utredningen handlar om åtgärdsförslag för att ta sig snabbare och lättare till Arlanda flygplats. Utredaren lämnar förslag på åtgärder inom luftfarten och vid Arlanda flygplats, inom väg- och järnvägssystemet, utifrån ett totalförsvarsperspektiv, ur ett godsperspektiv, kopplat till omställningsbehov och utifrån ett trafikslagsövergripande perspektiv. I regionstyrelseförvaltningens förslag till yttrande berörs tre förslag eller bedömningar särskilt:

- Utredaren föreslår att förutsättningarna för trafikering på Arlandabanan bör förändras.
- Utredaren lyfter flygsektorns behov av omställning till fossilfrihet.
- Utredaren föreslår att regeringen bör peka ut samhällsviktiga inrikes flyglinjer för allmän trafikplikt där rimliga transportalternativ saknas om den kommersiella flygtrafiken upphör eller kraftigt reduceras, exempelvis linjen Stockholm–Visby.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att utredarens övergripande syfte och ansats, att förbättra möjligheten att smidigt ta sig till och från Arlanda flygplats,

gynnar Gotland och är i linje med målet i Vårt Gotland 2040 om God tillgänglighet och hållbara kommunikationer.

Ärendebeskrivning

Regeringen tillsatte den 20 december 2023 Peter Norman som särskild utredare för att identifiera och föreslå åtgärder som på kort och lång sikt kan öka kapaciteten och förbättra tillgängligheten till och från Arlanda flygplats (*dir. 2023:178*). Utredningen pågick från och med den 8 januari 2024 till och med den 31 maj 2025 och har gått under namnet Arlandasamordningen. Utredningen är ute på remiss till den 17 oktober 2025.

Två delbetänkanden har lämnats under utredningens gång. Den 14 november 2024 överlämnades delrapporten *Satsningar på järnväg för att stärka Arlanda flygplats konkurrenskraft – preliminära bedömningar och förslag inom järnvägsområdet*. Den 5 mars 2025 överlämnade utredningen delrapporten *Satsningar på väg för att stärka Arlanda flygplats konkurrenskraft – preliminära bedömningar och förslag inom vägområdet*. I anslutning till båda dessa tillfällen genomfördes hearings där bland annat Region Gotland bjöds in att delta och/eller skicka in skriftliga synpunkter. Region Gotland valde att vid båda dessa tillfällen enbart svara tillsammans med övriga regioner inom ramen för Mälardalsrådets storregionala transportpolitiska samarbete En Bättre Sits (EBS). I EBS samarbetar sju regioner – Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland, Östergötland och Gotland, om prioriteringar i den storregionala transportinfrastrukturen. I Mälardalsrådets Systemanalys 2024 finns gemensamma ställningstaganden avseende Arlanda flygplats. I den officiella remissen svarar Region Gotland både enskilt och inom ramen för EBS-samarbetet.

Uppdraget

Arlandasamordningen har haft i uppdrag att föra dialog med berörda aktörer i syfte att identifiera och föreslå åtgärder som kan genomföras på både kort och lång sikt för att öka kapaciteten samt förbättra tillgängligheten till och från Arlanda flygplats. Åtgärderna ska syfta till att öka Arlanda flygplats konkurrenskraft och skapa bättre förutsättningar för att flygplatsen utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. I uppdraget ingår även att beakta totalförsvarets långsiktiga behov och bedöma eventuella konsekvenser av förslagen för dess verksamheter.

Utredningens utgångspunkter

Utredningsarbetet har bland annat utgått från de transport-, miljö-, klimat-, närings- och totalförsvarspolitiska målen och perspektiven. Likaså har förslagen i de tidigare utredningarna *Arlanda flygplats – en plan för framtiden*, *Ds 2022:11* respektive *Statens ansvar för det svenska flygplatsystemet – För tillgänglighet och beredskap*, *Ds 2023:3* beaktats.

Fyrstegsprincipen har varit vägledande för slutsatser och förslag. Prognoser för trafikutvecklingen har också legat till grund för bedömningarna. Utredaren bedömer att antalet flygpassagerare som trafikerar Arlanda kommer att öka från 23 miljoner år 2024 till omkring 40 miljoner kring år 2050. Till följd av det

bedömer utredaren att resande och transporter på väg och järnväg i Arlandas omland kommer att öka i en högre takt än genomsnittlig nivå i riket, vilket kommer att ställa stora krav på både väg- och järnvägskapacitet och därmed kräva betydande investeringsåtgärder.

Övergripande om rapportens förslag

En central del av utredningen handlar om åtgärdsförslag för att ta sig snabbare och lättare till Arlanda flygplats. Syftet är att flygplatsen i framtiden ska kunna fungera som en effektiv och kvalitativ multimodal nod och bytespunkt med så korta ledtider som möjligt.

Utredaren lämnar förslag på åtgärder inom luftfarten och vid Arlanda flygplats, inom väg- och järnvägssystemet, utifrån ett totalförsvarsperspektiv, ur ett godsperspektiv, kopplat till omställningsbehov och utifrån ett trafikslagsövergripande perspektiv. I regionstyrelseförvaltningens förslag till yttrande berörs följande förslag eller bedömningar särskilt:

Avsnitt 8.5 Åtgärdsbehov inom järnvägssystemet: Utredaren föreslår att förutsättningarna för trafikering på Arlandabanan bör förändras. Statens avtal med A-Train innebär idag bland annat att övriga operatörer måste ta ut en stationsavgift av sina resenärer vid Arlanda C. Utredaren bedömer att det finns tre möjliga tillvägagångssätt för hur nuvarande avtal med A-train kan omförhandlas eller avslutas. Oberoende tillvägagångssätt bedömer utredaren den samhällsekonomiska nyttan vida överstigande statens kostnader för genomförande av förändringarna. Vid en omförhandling eller uppsägning av avtalet behöver staten även säkerställa att nyttan realiseras för resenären genom borttagen eller kraftigt sänkt stationsavgift vid Arlanda C liksom utökad kapacitet.

Avsnitt 8.6 Omställning till fossilfrihet: Flygbränslets omställning till fossilfrihet är avgörande för luftfartens utveckling. På kort och medellång sikt är el och särskilt biobränsle dagens realistiska alternativ för att uppnå klimatmålen. Regeringen har gett en bokstavsutredare i uppdrag att analysera och föreslå hur tillgången till hållbara, fossilfria och koldioxidsnåla drivmedel för sjöfarten och luftfarten i Sverige kan främjas. Utredaren lyfter detta som ett positivt initiativ och understryker vikten av att åtagandet behöver vara långsiktigt.

Avsnitt 8.7 Åtgärdsbehov utifrån ett totalförsvarsperspektiv: Utredaren föreslår, liksom i sina tidigare utredningar *Arlanda flygplats – en plan för framtiden*, *Ds 2022:11* respektive *Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – För tillgänglighet och beredskap*, *Ds 2023:3*, att regeringen bör peka ut samhällsviktiga inrikes flyglinjer för allmän trafikplikt där rimliga transportalternativ saknas om den kommersiella flygtrafiken upphör eller kraftigt reduceras. Trafikverket bör få regeringens uppdrag att löpande analysera trafikutvecklingen och pröva behovet av en eventuell trafikupphandling för att säkra att den allmänna trafikplikten efterlevs på de samhällsviktiga flyglinjerna. På kommersiella flyglinjer bör allmän trafikplikt införas med motivet att de är samhällsviktiga.

Minimiutbudet för samhällsviktiga flyglinjer med allmän trafikplikt bör uttryckas på en nivå som innebär minsta möjliga marknadspåverkan, samtidigt som en lägsta nivå av tillgänglighet säkerställs. Åtminstone följande inrikes flyglinjer bör omfattas av ett sådant beslut:

- Stockholm–Kiruna
- Stockholm–Luleå
- Stockholm–Umeå
- Stockholm–Östersund
- Stockholm–Visby

Finansiering

Utredaren bedömer förslagen till åtgärder som svåra att finansiera inom ramen för nuvarande ekonomiska ramar för infrastrukturplaneringen. Kostnaden för förslagen i utredningen bedöms uppgå till cirka 45 miljarder kronor, exklusive kostnaden för en omförhandling av förutsättningarna för Arlandabanan.

Utredaren föreslår att regeringen lanserar ett Arlandapaket. Finansieringen bör i huvudsak ske via lån, där räntor och amorteringar betalas av främst med framtida anslag och trängselavgifter. Även en översyn av trängselskatten föreslås. Delar av förslagen faller på Swedavia AB att finansiera, vilket i förlängningen kommer att belasta skattebetalare respektive passagerare vid Arlanda flygplats.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att utredarens övergripande syfte och ansats, att förbättra möjligheten att smidigt ta sig till och från Arlanda flygplats, gynnar Gotland och är i linje med målet i Vårt Gotland 2040 om God tillgänglighet och hållbara kommunikationer. Ett förslag lyfter tillgängligheten till Gotland specifikt: att regeringen bör peka ut samhällsviktiga inrikes flyglinjer för allmän trafikplikt där rimliga transportalternativ saknas om den kommersiella flygtrafiken upphör eller kraftigt reduceras. Region Gotland har två gånger tidigare ställt sig bakom det förslaget (RS 2022-10-26, § 326; RS 2023-04-26, § 126).

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-08-22

Regionstyrelseförvaltningens förslag till yttrande

Remiss. Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet (SOU 2025:67). Landsbygds- och infrastrukturdepartementet inkom 2025-06-17

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.